

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Mimoilua ja sosiaalista vahvistamista

Arviointia soveltavan taiteen ryhmissä

Samuli Vatanen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko (210 op)

4/2012

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Jarmo Samuli Vatanen	Sivumäärä 37 ja 5 liitesivua
Työn nimi Mimoilua ja sosiaalista vahvistamista. Arviointia soveltavan taiteen ryhmissä.	
Ohjaava opettaja Juha Niiranen	
Työn tilaaja Turun amk, MIMO Moving in, Moving on! -hanke	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tilaajana toimi Turun ammattikorkeakoulun MIMO Moving in, Moving on! –hanke. MIMO on suomalaisten ja virolaisten partnereiden välinen kolmivuotinen yhteistyöhanke, jonka päätavoitteena on kehittää innovatiivisia taidelähtöisiä menetelmiä sosiaali- ja nuorisotyön käyttöön.</p> <p>Opinnäytetyöni käsittelee kuutta Turussa toiminutta MIMOn soveltavan taiteen ryhmää, joiden tavoitteena oli mm. tukea nuoren identiteetin, minäkäsityksen ja itsetunnon myönteistä vahvistumista ja samalla suunnata nuorten ajatuksia tulevaisuuteen. Vertaistuellista vuorovaikutusta ja toiminnallisia menetelmiä hyödyntävissä ryhmissä käytettiin soveltavan taiteen menetelmistä mm: tanssia, voimauttavaa valokuvaa, improvisaatiota, draamaa, teatteri-ilmaisua, sekä ryhmäyttäviä menetelmiä.</p> <p>Tavoitteenani oli selvittää, millä tavalla soveltavan taiteen ryhmät ovat myötävaikuttaneet nuorten sosiaalista vahvistumista ja mitkä nimenomaiset tekijät ovat edesauttaneet tätä prosessia, sekä tarkastella taiteellisten menetelmien osuutta tähän. Näkökulmassani keskityn nuorten omiin subjektiivisiin kokemuksiin.</p> <p>Opinnäytetyössäni hyödynnän laadullisen tutkimuksen menetelmiä, puolistrukturoitua teemahaastattelua ja havainnointia.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksena voi todeta, että MIMO hankkeella on ollut positiivisia vaikutuksia nuorten elämään. Soveltavan taiteen ryhmissä mukana olleet nuoret vaikuttaisivat sosiaalisesti vahvistuneen toiminnan aikana. He ovat oppineet sosiaalisia taitoja sekä uskallusta olla rohkeasti oma itsensä. Nuoret ovat kokeneet saaneensa lisää itsevarmuutta ja uskallusta toimia erilaisissa tilanteissa, mikä on pohjautunut nuorten ryhmästä saamiin kokemuksiin. Soveltavan taiteen MIMO-ryhmissä mukana olleet nuoret ovat kokeneet saaneensa oman äänensä kuuluviin sekä oppineet kertomaan avoimemmin omista tunteista ja mielipiteistä, mikä on ollut lisäämässä nuorten tietoisuutta myös omasta itsestään.</p> <p>Opinnäytetyöstä saatuja havaintoja ja tuloksia voidaan hyödyntää jatkossa vastaavanlaisissa taidelähtöisissä nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen suunnatuissa hankkeissa.</p>	
Asiasanat sosiaalinen vahvistaminen, soveltava taide, arviointitutkimus, yhteisöllisyys	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Jarmo Samuli Vatanen	Number of Pages 42
Title MIMO and social reinforcement. Evaluation in applied arts groups.	
Supervisor Juha Niiranen	
Subscriber Turku university of Applied Sciences, MIMO Moving in Moving on! -project	
Abstract <p>This thesis was ordered by the Turku University of Applied Sciences Moving in Moving on! project (MIMO). MIMO is a three-year cooperation project between Finnish and Estonian partners. Its primary goal is to develop innovative art-based methods for the use of social and youth work.</p> <p>My thesis focuses on six MIMO applied arts groups that operated in Turku and whose objective was to support the positive reinforcement of the youth's identity, self-image, and self-esteem while guiding the youth towards looking into the future. The groups utilised interaction through peer support and functional methods and used various methods of applied arts, such as dance, empowering photography, improvisations, drama, theatre, and grouping methods.</p> <p>The objective was to establish how applied arts groups have contributed to the youth's social enforcement and which specific factors have furthered this process, as well as study the effects of art methods on this. In my thesis, I will be focusing on the youth's own subjective experiences.</p> <p>This thesis is a qualitative study whose research methods are the semi-structured theme interview and observation.</p> <p>The results of this thesis show that the MIMO project has had a positive effect on the youth's lives. The youths that were involved in the applied arts groups seem to have strengthened socially. They have learned social skills and courage to be themselves. The youths have experienced improvements in their self-confidence and courage to act in different situations, which is based on the experiences from the groups. Youths that participated in the MIMO applied arts groups have had their voice heard and learned to express their feelings and thoughts more openly, which has also contributed to the youth's self-awareness.</p> <p>In the future, the observations and results of the thesis can be utilised in similar art-based projects aimed at socially strengthening youths.</p>	
Keywords social reinforcement, applied arts, evaluation study, social interaction	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 MIMO MOVING IN, MOVING ON! -HANKE	8
3 SOSIAALINEN VAHVISTAMINEN	11
3.1 Sosiaalinen vahvistaminen ja itsetunto	12
3.2 Syrjäytymisen suhde sosiaaliseen vahvistamiseen	14
3.3 Tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen kouluuyhteisössä	16
3.4 Päätelmiä sosiaalisesta vahvistamisesta	18
4 TAIDE	19
4.1 Taidekasvatus ja taide välineenä	20
5 TUTKIMUSMENETELMÄT	21
5.1 Laadullinen tutkimus	21
5.2 Omia kokemuksia aineiston keruusta	22
5.3 Aineistoanalyysi	23
5.4 Tutkimusongelma ja -kysymykset	24
6 NUORTEN KOKEMUKSET MIMOsta	24
6.1 Ohjaaja-opiskelijoiden kokemukset nuorten osallistumisesta	24
6.2 Haastatteluilla kerätyt tiedot nuorten kokemuksista	26
6.3 Nuorten näkemys MIMO-ryhmien ohjaajista.	27
6.4 Nuorten kokemukset MIMO:n ryhmätoiminnoista	28
6.5 MIMO-ryhmien vaikutus yksilöön nuorten näkökulmasta	29
6.6 Yhteenvetoa nuorten kokemuksista	30
7 POHDINTAA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	31
LÄHTEET	35
LIITTEET	38

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tuottaa Turun ammattikorkeakoulun Moving in Moving on! –hankkeen (MIMO) toiminnan arviointia. Opinnäytetyöni näkökulma on hankkeen toimintaan osallistuneissa nuorissa ja heidän kokemuksissaan soveltavan taiteen ryhmissä. Työn tutkimuksellisia tuloksia on tarkoitus arvioida sosiaalisen vahvistumisen näkökulmasta ottaen samalla huomioon soveltavan taiteen menetelmät toiminnan vaikuttajina.

Ajatus MIMO-hankkeeseen mukaan lähtemisestä syntyi syksyllä 2011 Humanistisen ammattikorkeakoulun Nurmijärven kampuksella. Kuultuani MIMOsta ja sen tarjoamasta opinnäytetyömahdollisuudesta kiinnostukseni heräsi välittömästi. Erityisesti sosiaalisen vahvistamisen näkökulma innosti minua mukaan. Nurmijärvellä järjestettiin MIMO:n tiimoilta kampuapäivä, jolloin sain kuulla aiheesta laajemmin ja tapasin samalla Turun ammattikorkeakoulun MIMO -hankkeessa mukana olevat henkilöt. MIMO-päivän idea Nurmijärvellä oli saada Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoita mukaan hankkeeseen yhteistyökumppaneiksi.

Päivän aikana pääsimme yhteisymmärrykseen siitä, että sosiaaliseen vahvistamiseen suuntautuneena Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijana voisin tehdä hankkeeseen arviointia opinnäytetyönäni. Turun ammattikorkeakoulun edustajat totesivat, että käynnissä olevasta hankkeesta olisi hyvä saada tutkimuksellista ja arvioivaa tietoa ja opinnäytetyö sopisi hyvin tarkoitukseen. Sovimme tapaamisen Turun ammattikorkeakoululle, missä opinnäytetyöstä ja sen sisällöstä sovittaisiin tarkemmin.

Turun tapaamisessa pääsimme yhteisymmärrykseen opinnäytetyön sisällöstä ja tavasta, jolla arviointia tehtäisiin. Koimme yhdessä tärkeäksi opinnäytetyön tekijän koulutuksen antaman osaamisen hyödyntämisen ja taidelähtöiset menetelmät osana opinnäytetyön sisältöä. Koska tavoitteeksi asetettiin arvioivan tutkimuksellisen tiedon saaminen hankkeesta, päätimme, että opinnäytetyö arvioi hankkeeseen osallistuneiden nuorten sosiaalista vahvistumista ja taiteellisten menetelmien vaikuttavuutta siihen.

Opinnäytetyössä käytettävät tutkimusmenetelmät määräytyivät tarpeesta saada syvällistä tietoa nuorten kokemuksista. Menetelmiksi valitsimme laadulliset tutkimusmenetelmät. Totesimme strukturoidun teemahaastattelun harkinnanvaraisella otannalla tarjoavan parhaiten tietoa hankkeessa mukana olleista nuorista. Haastattelun tuloksia tukisivat toimintaa ohjanneiden opiskelijoiden tekemät loppuraportit, jotka myös antaisivat näin omaa näkökulmaa nuorten kokemuksista. Muita laadullisia tutkimusmateriaaleja opinnäytetyössäni ovat omat havaintoni ja kokemukseni hankkeessa mukana olleiden nuorten parissa, valokuvat ja sosiaalisen vahvistamisen teoriaa tukevat haastattelut.

Opinnäytetyöni nivoutuu selkeästi ammattialaani ja ajankohtaiseen tietoon havainnollistaen työn tärkeyttä. Se tarjoaa ensikäden tietoa siitä, mitä MIMOn nuorten ryhmässä on tapahtunut ja miten nuoret ovat toiminnan kokeneet. Aineisto on ensimmäinen lajissaan MIMO-hankkeen tiimoilta ja siksikin tärkeä. Se on omiaan arvioimaan hankkeen tuloksia ja sen pohjalta on hyvä lähteä suorittamaan jatkotutkimusta ja arviointia aiheen tiimoilta.

Miksi MIMOn kaltainen toiminta on tärkeää? Miksi tarvitaan sosiaalista vahvistamista? Köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen ovat ajassamme suuria ongelmia, joiden ehkäisemisen on haasteellista, eikä sen ratkaisemiseksi ole olemassa mitään yksinkertaista sapluunaa, jolla sosiaalisesti vahvistaa laaja-alaista sosiaalisten ongelmien kirjoa, kuten lapsiperheiden köyhyyttä, nuorisotyöttömyyttä, ikäihmisten hoitamattomuutta, nuorten syrjäytymistä jne. Vaikka ongelmista puhutaan paljon, niin viimeaikainen kansantaloudellinen tilanne on saanut aikaan lisävaikeutta ongelmien ratkaisemisessa/toimien päättämisessä yhteisen edunsaavuttamiseksi. Heikkenevän talustilanteen ahdistaessa apuun huudetaankin usein kolmatta sektoria ja sen ylläpitämiä ja kehittämiä palveluja. Kansalaisjärjestöt ovatkin pystyneet järjestämillään hankkeilla vastaamaan tarpeeseen ja kehittäneet samalla myös sosiaalisen vahvistamisen piirissä olevaa kenttää eteenpäin. Sosiaaliselle vahvistamiselle onkin tilausta nykyisessä yhteiskunnassamme, jossa eriarvoisuus kansalaisten kesken on nostamassa päätään, ajassa jossa on yhä enemmän hyvä ja huono-osaisia verraten keskiluokkaan. Edellistä lausetta kuvaavaa on nuorisotyöttömyytemme runsas kasvaminen, yksinhuoltajaperheitten kasvava määrä (vuonna 2009 12,3 % perheistä) ja köyhyys-

rajan alapuolella elävien määrä, joka lähestyy jo miljoonaa ihmistä Suomessa. Tutkijat ovatkin alkaneet jo puhua luokkayhteiskuntaan paluusta. Tämä näkyy jo kouluissamme oppilaitten kasvavina eroina toisiinsa nähden niin, että meillä on enenemissä määrin sekä menestyviä, että niitä oppilaita jotka eivät onnistu pärjäämään koulusysteemissämme/heillä on jo lähtökohtaisestikin heikommat edellytykset menestyä ja jotka tarvitsisivat menestyäkseen enemmän sosiaalisesti vahvistavia tukitoimia. Oppilaiden menestymisen huonosta kehityksestä kertoo myös se fakta että niiden oppilaiden määrä, jotka eivät mene peruskoulun jälkeen enää toiselle asteelle on myös jatkuvasti kasvava. Esimerkiksi vuonna 2010 tuo määrä oli 2 % kaikista oppilaista, kun katsotaan pelkästään sitä lukua, että kuinka moni jätti hakematta ollenkaan joko lukio tai ammatilliseen koulutukseen. (Lundbom & Heranen2011, 4-7.)

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmassa opiskelevat ja yhteisöpedagogeiksi valmistuneet ovatkin mielestäni ajankohtaisesti mukana tässä tehtävässä. On tärkeää että Humanistinen ammattikorkeakoulu tekee yhteistyötä esimerkiksi Turun amk:n kanssa MIMOn kaltaisissa hankkeissa, joiden toteutus on yhteiskunnallisesti ajateltuna moninaisesti hyödyttävää ja nuorten elämää ja elämänhallintaa tukevaa.

Opinnäytetyön ajankohtaisuus näkyy edelliseenkin viitaten, kun tarkastellaan MIMO hankkeen kohderyhmää: 13–17 -vuotiaita nuoria ja sitä nivelvaihetta, jossa he elävät. Yhteiskunnassa pärjäämisen ja tasapainoisen elämän pääelementtejä ovat koulutus ja aktiivinen kansalaisuus. Opinnäytetyön kohteena olleet, taideryhmiin osallistuneet nuoret kuuluivat juuri tähän ryhmään, jolla on vaikeuksia siirtyä seuraavalle asteelle opinnoissaan ja tarvitsevat tukea elämässään. Ryhmien nuoret kävivät valmentavaa startti- ja kuntouttavaa luokkaa. Joukossa oli mm. maahanmuuttajanuoria ja lisäksi yksi ryhmä oli koottu Suomen Punaisen Ristin vastaanottokeskuksen nuorista.

Nuorten tarvitsema tuki kouluttautumiseen on suurta, elintärkeää ja heidän syrjäytymisen ehkäiseminen yhteiskunnallisesta perspektiivistäkin katsoen merkityksellistä. Taiteellisin menetelmien tehty ryhmätoiminta MIMOssa onkin erittäin hyödyllistä nuorten näkökulmasta ajateltuna ja sen sijoittaminen koulutukseen järkevää. Toiminta tukee lähtökohdiltaan nuoria toimimaan ryhmässä ja itsenäisinä toimijoina olemisessa, tukien myönteisen itsetunnon ja tietämyksen saavuttamista, mikä on mittavaa

syрjäytymisen ehkäisemisen ja sosiaalisen vahvistumisen näkökulmasta ajateltuna. Toimintaa on kuitenkin tärkeää jatkuvasti arvioida ja kehittää laadun, sekä nuorten edun takaamiseksi, mikä tekeekin opinnäytetyöstä erittäin ajankohtaisen ja tärkeän. Siksi onkin hyvä lähteä tarkastelemaan nuorten ääntä ja kokemuksia tapahtuneesta toiminnasta MIMO – ryhmissä.

2 MIMO MOVING IN, MOVING ON! -HANKE

MIMO-hanke on syntynyt yhteiskunnallisesta tarpeesta järjestää ja kehittää taidelähtöisiä menetelmiä nuoriso ja sosiaalialan käyttöön. Laaja moniammatillinen yhteistyö on tarpeen taistelussa syrjäytymistä vastaan ja MIMO-hanke pyrkii vastaamaan tähän tavoitteellaan lisätä moniammatillista yhteistyötä nuorisojärjestöjen, koulujen sekä MIMO-hankkeessa mukana olevien kumppanien välillä, sekä järjestää yhteisiä opetuskokonaisuuksia mukana olevien korkeakoulujen opiskelijoille, mm. Art based Methods opintojaksot sekä yhteinen opintotarjotin eli MIMO tray. Tavoitteena siis on jakaa erialojen osajien kesken: alan ymmärrystä, osaamista ja kehittää yhteisiä menetelmiä sen pohjalta. (Humak 2011; Turun ammattikorkeakoulu 2011.)

Moving in, Moving on! on Turun amk:n taideakatemian koordinoima suomalaisten ja virolaisten kumppaneitten välinen yhteistyö hanke, jonka on määrä kestää kolme vuotta. MIMO on saanut EU:lta 2 000 000€ rahoituksen toimintaansa vuonna 2010. Suomessa MIMO on keskittynyt erityisesti jo käytössä olevien soveltavataiteen menetelmien kehittämiseen, dokumentointiin, sekä tiedon lisäämiseen menetelmistä ammattilaisten välillä. Dokumentointiin liittyen MIMO tekee kuusi julkaisua hankekautenaan, joista yhdessä opinnäytetyöni toimii julkaisun niin sanottuna pohjana. MIMOn pääasiallisena kohderyhmänä toimivat 13- 17 -vuotiaat nuoret, sekä heidän sidosryhmissään työskentelevät alan ammattilaiset ja opiskelijat. (Humak 2011; Turun ammattikorkeakoulu 2011.)

Opinnäytetyössäni arvioin kuutta soveltavan taiteen ryhmää. Ryhmien tavoitteina oli tukea nuoren identiteetin, minäkäsityksen ja itsetunnon myönteistä vahvistumista ja

samalla suunnata ajatuksia tulevaisuuteen. Ryhmien ohjaajat oli koottu moniammatillisuutta ajatellen taiteen, toimintaterapian ja sosionomikoulutuksen opiskelijoista. Ryhmissä ohjaajia oli kahdesta kolmeen siten, että yhdessä ryhmässä ei ollut saman koulutusalan opiskelijoita, vaan moniammatillisuutta hyödynnettiin. Opiskelijat olivat valmistautuneet toimintaan mm koulutuksessaan käymillä kursseilla ja lukemalla teoriaa käytännön toteutusta varten. Soveltavan taiteen menetelmistä ryhmissä käytettiin muun muassa tanssia, voimauttavaa valokuvaa, improvisaatiota, draamaa, teatteri-ilmaisua, sekä ryhmäyttäviä menetelmiä.

MIMO-ryhmät oli kasattu koululuokista, itsenäistyvien nuorten ryhmästä ja Suomen Punaisen Ristin vastaanottokodin nuorista. Toiminta oli sisällytetty nuorten opetussuunnitelmaan tai sillä oli korvattu valinnaisia aineita. Ryhmien toiminta tapahtui Turun ammatti-instituutin tiloissa, nuorisokeskus Vimman tiloissa sekä Tommilankadun koululla. Nuorten koulutausta oli startti- ja kuntouttava luokka, lisäksi joukossa oli maahanmuuttajia ja huonosti tai ei ollenkaan suomea puhuvia. Itsenäistyvät nuoret oli ohjattu toimintaan mukaan Ehjä ry:n tiimoilta. Itsenäistyvien nuorten ryhmä jouduttiin kuitenkin perumaan niukan osallistuvuuden takia.

Opinnäytetyön havainnointimateriaalin kerääminen lähti liikkeelle syyskuussa 2011 tehdyillä nuorten haastatteluilla, joita jatkettiin aina saman vuoden joulukuulle. Samalla keräsin havaintoja mm. olemalla mukana MIMO-ryhmien ohjaustilanteissa. Viimeinen haastattelu tehtiin Katoavan taiteen ilta -tapahtumassa 2.12.2012 Turun nuorisokeskus Vimmassa, jonne MIMO-ryhmissä mukana olleet nuoret kokoontuivat esittelemään töitään toisilleen. Ryhmät kokoontuivat yhteensä kymmenen kertaa syksyn 2011 aikana.

Nuorille tehtyjen haastattelujen lisäksi olen haastatellut kahta henkilöä, yhteisöpedagogia ja aineenopettajaa, sosiaalisen vahvistamisen teemoihin liittyen. Haastattelut avaavat sosiaalisen vahvistamisen teoriaa. Opinnäytetyöni tietoperustassa käyn tiivistetysti läpi sosiaalisen vahvistamisen teoriaa sekä taiteen teoriaa ja sen olemusta. Opinnäytetyöni tietoperusta sekä tutkimuksellinen osuus pohjustavat lopussa olevaa yhteenvetoa ja opinnäytetyön johtopäätöksiä.

Opinnäytetyön kirjallisen osuuden tekeminen on aloitettu lokakuussa 2011 ja se on jätetty arvioitavaksi Humanistiseen ammattikorkeakouluun huhtikuussa 2012. Matkustin Helsingistä Turkuun tekemään haastatteluja yhteensä kuusi kertaa, mistä koituivatkin opinnäytetyön kustannukset suurimmaksi osakseen. Muita kustannuksia työhön koituu lähinnä valmiin printtiversioon tekemisestä.

Vaikka MIMO onkin itsenäinen ja oma hanke, on samantyyppisiä hankkeita tehty myös aiemmin. Hyvänä esimerkkinä voi mainita Myrsky-hankkeen. Vuosina 2008–2011 toteutettu ”ensimmäinen Myrsky” oli Suomen kulttuurirahaston tukema hanke, joka toteutti erilaisia nuorille suunnattuja taidelähtöisiä hankkeita ympäri Suomea. Hankkeen lähtökohtana oli toteuttaa taidelähtöistä toimintaa ammattilaisten ohjajana, ottaen samalla huomioon nuorten näkökulman. Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa nuorten kasvua sekä sosiaalista, että henkistä hyvinvointia. Hankkeesta tehtyjen tutkimuksien perusteella, nuorten tekemän taiteen tukeminen on kannattavaa yhteiskunnan kannalta nuorten hyvinvointia lisäävänä tekijänä. Nuorten kokemusten perusteella hanke näytti lisänneen nuorten: tyytyväisyyttä, elämän iloa, yhteisöllisiä valmiuksia, taitoja ja osallisuutta. Lyhyesti sanottuna hankkeen suurin saavutus on ollut mielestäni ammattitaiteilijoiden tukemana saavutettu hyvinvoinnin lisääntyminen nuorten keskuudessa, joka pohjautuu konkreettisesti taiteen tekemiseen ja siitä kumpuvaan iloon. Hanke on saanut menestyksensä ansiosta myös jatkoa uuden rahoittajan turvin. Hyvinvointi ja osallisuus ovatkin lisääntyneet Myrsky hankkeen kautta useilla eritavoilla ja se jo itsessään on merkki taiteen itseisarvosta osana nuorten ilmaisua ja heidän oikeuttaan siihen. (Myrsky 2012; Radion kulttuuriuutiset 2011.)

Myrskyn ohella vastaavia hankkeita Suomessa ovat olleet mm. Sosiaalinen sirkus, Operaatio Pulssi ja Ankkurit Lapissa -hanke. Yhteistä näille hankkeille on samankaltaisten toimintamallien lisäksi tulokset, jotka pääsääntöisesti myötäilevät positiivisia asioita, kuten yhteenkuuluvaisuudentunteen lisääntyminen, onnistumisen kokemukset, tekemisen ja oppimisen ilo, vastuuntunnon lisääntyminen, toisten mielipiteiden huomioiminen ja toisten osaamisen ja taitojen arvostaminen. (Euroopan unioni 2012; Hiltunen&Huhmarniemi 2010; Operaatio Pulssi 2011; Tutkivan teatterityön keskus 2011.)

3 SOSIAALINEN VAHVISTAMINEN

Nuorisolaissa (2006/72) sosiaalinen vahvistamisen käsite avautuu nuorille suunnatuina toimenpiteinä elämänhallinnan ja taitojen parantamiseksi, sekä syrjäytymistä ehkäisevänä toimintana. Sosiaaliseseen vahvistamiseen liittyy oleellisesti osallisuuden käsite ja toisaalta sen vastakohtaisuuden ehkäiseminen. Niille joille käsite on vieras, se ei myöskään ole helposti avautuva, mutta nuortenparissa työskentelevät mieltävät sen syrjäytymistä ehkäiseväksi toiminnaksi. (Herranen & Junttila-Vitikka 2006, 1.)

Johanna Blom (Blom 2011, 7) näkee opinnäytetyössään sosiaalisen vahvistamisen seuraavasti: ”Sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan varhaista tukea ja toimenpiteitä, jotka kohdistuvat syrjäytymisvaarassa oleviin ja erityistä tukea tarvitseviin nuoriin, nuorten ryhmiin sekä riskitilanteisiin ja – alueisiin.” Yhteisöpedagogiopiskelijoilla on opinnoissaan Humanistisessa ammattikorkeakoulussa mm. seuraavia sisältöjä sosiaalisen vahvistamisen kursseillaan: ”Opiskelija ymmärtää yksilön hyvinvointiin sekä toimintakykyisyyden ja osallisuuden mahdollistamiseen perustuvan sosiaalisesti vahvistavan työn sosiaalipedagogiset lähtökohdat ja teoreettisen perustan, tuntee ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön sekä rikollisuuden ehkäisemisen yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatason menetelmät ja hallitsee niiden lainsäädännöllisen perustan osaa arvioida ehkäisevässä työssä käytettävien sosiaalisten interventioiden toimivuutta ja merkitystä osaa toimia oman ammattialansa ammattilaisena moniammatillisissa yhteistyöverkostoissa ja tiimeissä. Ammatti ja toimialalla tarkoitetaan nuorisotyön, kansalais-toiminnan ja järjestökentän moninaisia yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin organisaatioita ja toimijoita, jossa tutkinnon (AMK) suorittaneet toimivat kymmenin ellei sadoin nimikkein esimerkiksi vaativissa ohjaustehtävissä, koordinaattoreina, projektipäällikköinä, toiminnanjohtajina, esimiehinä ja verkoston rakentajina.” (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011.)

Sosiaalinen vahvistamisen työotteessa on kyse tavoitteellisesta toiminnasta, jossa on tärkeää hallita ammatillinen osaaminen erilaisten ryhmien ja yksilöiden kanssa tehtävässä työssä. Sosiaalinen vahvistaminen ymmärretään arkisesti monenlaisena ennaltaehkäisevänä työnä, joka pyrkii: varhaiseen puuttumiseen eri tason ongelmassa,

tekemään työtä moniammatillisissa tiimeissä, tuottamaan erilaisia palveluita kohdistetusti tarvetta vaativille, työ on moninaista ja se lähtee aina asiakkaista, sekä heidän verkostojensa asettamasta tarpeesta erilaisissa yhteisöissä. Päällimmäinen tavoite on saavuttaa parempi tulevaisuus ja elämä kohteena olevassa yksilössä tai yhteisössä. Kuten edellisistä lauseista käy jo ilmi, sosiaalinen vahvistaminen on erittäin kokonaisvaltaista elämää tukevaa toimintaa, joka pyrkii onnistuneena osallisuuden tukemisena vaikuttamaan ongelmiin ja tarttumaan niihin ennaltaehkäisevästi, ennen kuin yksilö on jo saavuttanut itselleen entistäkin suurempia ongelmia. Sosiaalinen vahvistaminen on kokemuksena subjektiivinen ja voimaannuttava, kokemuksen syntymiseen on vaikuttamassa lähes aina laaja verkosto yksilön lähipiiriä ja jonka syntymiseen pyrkii myötävaikuttamaan sekä vapaaehtoiset tahot, että sosiaalisen vahvistamisen parissa työskentelevät alan ammattilaiset. (Lundbom & Heranen 2011, 13–14.)

3.1 Sosiaalinen vahvistaminen ja itsetunto

Sosiaaliselle vahvistumiselle ei ole olemassa aikaa, eikä paikkaa ihmisen elämänsä kaareissa, eikä sen tarpeen ulkopuolelle voida jättää yhtäkään ihmisryhmää. Voi daankin siis puhua periaatteen tasolla, että kuka tahansa meistä voi jossakin elämänsä vaiheessa olla sosiaalisen vahvistamisen tarpeessa jollakin tavalla. Yksinkertaisimmillaan sosiaalinen vahvistaminen nähdään itsetuntoa tukevana tai kohottavana toimintana. Itsetunto on osa minäkuvaa, johon on liitettävissä myös itseluottamus. Itsetunto vaikuttaa minäkuvan myönteiseen kokemukseen, joka toimii ihmisen keskeisenä voimavarana. Hyvän itsetunnon katsotaan tarjoavan ihmiselle luottamusta omiin kykyihinsä ja hyväksyntää yksilöä itseään kohtaan juuri sellaisenaan, kun tämä on. (Hiltunen & Hyytiäinen & Lindroos & Matero 2008, 99.)

Auvo Karhumaan (2011) opinnäytetyönään tekemästään selvityksestä käy ilmi, että opinnäytetyötä varten haastatellut nuoret pitävät itsetuntoa tärkeänä tekijänä elämässään ja he osaavat myös arvioida mitkä tekijät vaikuttavat heidän itsetuntoonsa. Haastatellut nuoret pitivät tärkeimpinä itsetuntoon vaikuttavina tekijöinä onnistumisen kokemuksia, toverisuhteita ja tekemisistään saatua palautetta (Karhumaa 2011,39).

Hiltunen (2008) esittää itsetunnolle myös kolme synonyymia. Itsearvostus on ihmisen kykyä arvostaa sitä mitä hän itse on, minkä avulla hän pystyy myös pitämään kiinni oikeuksistaan ja puolustamaan kunniantunteella sitä mitä itse on. Hiltunen katsoo itseluottamuksen antavan ihmiselle mahdollisuuksia toteuttaa itseään ja vastata elämän antamiin haasteisiin siten, että yksilö uskoo selviävänsä niistä vahvana läpi. Itsetunto on liitettävissä elämän eri osa-alueisiin ja kun itsetunto on positiivinen, yksilö pystyy myös suoriutumaan tehtävästä kuin tehtävästä kokien samalla hyväksyntää itseään kohtaan. Ihmisen nuoruudessa ja varsinkin varhaislapsuudessa on hyvä saada enimmäkseen positiivista palautetta kohdakseen, sillä lapsen itsetunto kehittyy enimmäkseen positiivisista ja ympäriltään tulevasta palautteesta. Edellinen on erityisen tärkeää huomioida varsinkin erityisryhmien kanssa tehtävän ohjauksen parissa, sillä lapset jotka eivät selviydy ikätasoisesti kaikista leikeistään ja tekemisistään, tuntevat huonommuuden tunnetta ja jäävät helposti yksin muiden ulkopuolelle. (Hiltunen & Hyytiäinen & Lindroos & Matero 2008, 100.)

Esimerkkinä sosiaalisesta vahvistamisesta käytännötekoina voidaan pitää positiivista palautteen antoa, jolla tuetaan yksilön itsetuntoa ja luottamusta omiin kykyihinsä. Sosiaalisen vahvistamisen moniselitteisyyttä voidaan ymmärtää yksilön ympäriltään saamana tukena. Erik H Erikssonin psykososiaalinen kehitysteoria mukaan ihminen käy elämänsä aikana läpi tämän kulloiseenkin kehityksenvaiheeseen liittyviä kriisejä, joiden perusta on joko syntyperäistä tai kumpuaa ympärillä olevasta yhteiskunnasta. Varhaislapsuudessa yksilön tulisi pystyä muodostamaan perusluottamus käymänsä vuorovaikutuksen pohjalta ympärillä oleviin ja häntä hoitaviin ihmisiin, sekä saada luottamusta omista kyvyistään. Nuoruusiässä yksilön tulisi omata omaa identiteettiään ja saada kokemuksia itsestään. Vanhuudessaan puolestaan yksilön tulisi tuntea itsensä niin kokonaisvaltaisesti, että jopa kuoleminen vastaanottaminen lähitulevaisuudessa tuntuisi hyväksyttävältä ja luonnolliselta osalta elämäntulkua. (Saaristo ja Jokinen 2009, 81). Erikssonin käyttämät kehityskriisit ovat hyvä ja havainnollistava esimerkki siitä, että missä ihminen voi tarvita sosiaalista vahvistamista. Sen tarve voidaan kiteyttää edelliseen viitaten, tukena jonka avulla yksilö pääsee kehityskriisinsä kautta eteenpäin elämässään.

Helmi Korhonen on vuonna 2009 valmistunut yhteisöpedagogi, joka on kuvaillut sosiaalista vahvistamista seuraavasti puhelinhaastattelussa: Yksilön tarve sosiaaliseen vahvistumiseen on hänen yksilöllisistä tarpeistaan ja elämänvaiheestaan kiinni. Kyse on yksilön elämännhallinnasta ja selviytymisen taidoista. Sosiaalista vahvistamista voidaan suorittaa hyvin erilaisissa ympäristöissä ja se on useimmiten pitkäkestoinen prosessi, vaikkakin vahvistuminen jossakin asiassa voi tapahtua hyvin lyhyessä jaksossa elämää. Sosiaalinen vahvistaminen ei ole selitettävyydeltään yksiselitteistä, mutta se voidaan rinnastaa positiiviseen tukeen, kannustamiseen ja oikeantyyppiseen positiiviseen palautteen antoon. (Korhonen 2012.)

Positiivinen tukeminen ja kannustus ovat tarpeen esimerkiksi henkilölle, joka kokee itsensä huonoksi jossakin tilanteessa tai asiassa, eikä usko omiin kykyihinsä. Esimerkin kaltainen kohde kokee itsensä tasoaan alemmaksi, eikä näin ollen pysty suoriutumaan optimaalisilla kyvyillään, mikä näin myös haittaa henkilön kehitystä ja itsetuntoa. (Aho 1996, 9-11.) Edellisen teoreettisen esimerkin tuki voidaankin ymmärtää sosiaalisesti vahvistamiseksi. Edellisen kaltaista tukea yksilö voi saada kaikkialta ympäristöstään: koulusta, ystäväpiiristä, kotoa, työpaikalta, harrastuksista jne.

3.2 Syrjäytymisen suhde sosiaaliseen vahvistamiseen

Sosiaalisen vahvistumisen tarve voidaan helposti liittää syrjäytymisen ehkäisyyn ja ennaltaehkäisevään työhön. Sami Myllyniemi (2006, 32) määrittelee syrjäytymistä Tiina Yläsen teksteihin nojaten seuraavanlaisesti: ”Puhe nuorista ja työmarkkinoista liittyy usein myös syrjäytymiskeskusteluun. Syrjäytymisen keskeisenä ulottuvuutena pidetään juuri syrjäytymistä työmarkkinoilta, nuorten tapauksessa joskus jopa ennen kuin työelämään on päästykään. Käsite on kuitenkin moniulotteisempi ja viittaa yleisemmällä tasolla yksilöä ja yhteiskuntaa yhdistävien siteiden heikkouteen, jonkinlaiseen sosialisoinnin kääntöpuoleen. Syrjäytymiseen liittyy paitsi taloudellinen ja tuotannollinen, myös sosiaalinen ulottuvuus, ja varsinkin nuorten tapauksessa myös koulutus. Työelämän, perheen ja koulun katsotaan olevan keskeisessä asemassa yksilön kiinnittymisessä yhteiskuntaan. Syrjäytymisestä tekee monitahoisen sekin, että määrittely-yrityksissä menevät helposti syyt ja seuraukset sekaisin. Onko pitkäaikaistyötön määritelmän mukaan syrjäytynyt, vai onko työttömyys syrjäytymisen

syy? Syrjäytymisen määritelmästä ei siis ole yksimielisyyttä, ja käsite itsessään on vain yksi tapa hahmottaa ulkoapäin nuorten sosiaalisia ongelmia.”

Kun on puhe syrjäytymisestä, on mielestäni avata sosiaalisen kompetenssin käsitettä. Sosiaalisen kompetenssin pystyy määrittämään monella tapaa, mutta päällisin puolin sen avaamisessa on mielestäni kyse yksilön kyvyistä ja taidoista olla mukana sosiaalisissa tilanteissa siten, että yksilön omat ja muiden osapuolten edut, sekä tavoitteet toteutuvat. Sosiaalinen kompetenssi on edellytys hyvään vuorovaikutukseen, sekä ihmissuhteitten muodostamiseen ja ylläpitämiseen. Sosiaalinen kompetenssi pitää näin ollen käsitteenä sisällään sosiaaliset taidot ja tavat toimia sosiaalisissa tilanteissa. Ihminen oppii sosiaalista kompetenssiaan onnistumisten ja erehdyksien kautta siten, että onnistumiset synnyttävät uusia onnistumisia ja ihminen pääsee tätä kautta toteuttamaan itseään erilaisissa tilanteissa haluamallaan tavalla tai saavuttamaan jotakin mieluisaa kokemusta/ tunnetta, kuten tukea tai turvaa. Valitettavaa on asian suhteen se, että kaikki keskuudessamme eivät omaa samoja hyviä sosiaalisia taitoja. Heitä on myös lasten ja nuorten joukossa, mikä asettaa heidät esimerkiksi koulumaailmassa heikompaan asemaan, koska he jäävät vääjäämättä yhteisön ulkopuolelle, sosiaalisesti heikompaan asemaan ja he joutuvat tätä kautta olemaan myös yksin, ilman yhteisöstä saatavaa vertaistukea. Edelliseen viitaten voidaankin puhua negatiivisen vuorovaikutuksen kehästä. Käsite on ymmärrettävissä siten, että kun ihminen on yksin, ei hän myöskään voi harjoitella sosiaalisia taitoja ja näin ollen niitä ei ole tai ne eivät ainakaan ole kehittymässä. (Joronen ja Koski 2010, 35.) Yksilön sosiaalisten taitojen vahvistaminen voidaan käsittää esimerkiksi ohjatun yhteisöllisen toiminnan kautta, syrjäytymisen ehkäisemiseksi osana sosiaalista vahvistamista ja heikomman sosiaalisen kompetenssin eheyttämistä.

Kuten jo opinnäytetyöni aiemmissa kohdissa käy ilmi, niin sosiaalinen vahvistaminen on osa syrjäytymistä ehkäisevää toimintaa, mutta myös siihen tarttuvaa eli eheyttävää toimintaa. Keinot ovat moninaisia ja kohderyhmä laajaa, tarve on yksilöstä lähtevää ja tuki moniselitteistä. Koska arvioin opinnäytetyössäni ryhmätoimintaa ja ensimmäiseen koululuokista koottuja yhteisöjä, niin käsittelen seuraavassa kappaleessa kouluyhteisön tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistumista osana sosiaalista vahvistamista.

3.3 Tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen koulu yhteisössä

Kuten jo aiemmin opinnäytetyössäni mainittu Erikssonin teoria toteaa, nuoruuteen liittyy kehitystehtäviä/kriisejä ja yksilön identiteetti muotoutuu tässä vaiheessa. Koulu maailma on paikka jossa nuori kasvaa, toteuttaa itseään ja kehittyä paljon saadessaan vastuuta ja ollen mukana monitasoisissa sosiaalisissa tilanteissa ja kanssakäymisissä.

Kun aikaisempina vuosikymmeninä kouluissa kuulutettiin perinteisten tapaoppien ja valistuksellisen sanoman perään, niin tänä päivänä keskitytään enemmän yksilön tunne ja ryhmätaitoihin. Puhuminen sosiaalisista suhteista, niiden tasapainosta ja hyvinvoinnista on tullut mielenterveydestä puhumisen rinnalle, tavoitellen tasapainoista ja hyvää elämähallintaa. Tunne ja sosiaalisten taitojen hallitseminen jo kouluikässä katsotaan äärimmäisen tärkeäksi yksilön kannalta kouluikässä, koska jos tässä vaiheessa ihmisen elämää yksilö joutuu edellä mainituista seikoista johtuen heikkouksiin, niin miten käy sitten tämän aikuistuuksaan kohtaamisissa erilaisissa elämän asettamisissa kohtaamisissa ja vaatimuksissa? Pohja tunnetaidoille saavutetaan tunnistamalla yksilön omat henkilökohtaiset tunteet. Tunteiden erittely/nimeäminen puolestaan vaatii ympäristöltään turvallista ilmapiiriä ja mahdollisuutta eläytymiseen suuntaavaan toimintaan. Tunne ja sosiaalisten taitojen osaamisen on katsottu edistävän oppilaan menestystä kouluaineissa ja henkilökohtaisen elämän eriosa-alueilla. (Joronen ja Koski 2010, 7.)

Kuvio 1. Koulun hyvinvointimalli KONU2002 (Joronen ja Koski 2010, 7).

Kuviota on käytetty arviointivälineenä laajasti. Esimerkiksi lukuvuonna 2009–2010 yli 22 000 oppilaasta ja opettajasta koottu joukko teki arvion edellä näytetyn kaavion perusteella. Kun kaaviota katsotaan sosiaalisen vahvistumisen näkökulmasta, niin suurin osa sen kohdista voidaan ihannetilanteessa katsoa yksilöä tukeviksi tekijöiksi, syrjäytymistä ehkäiseviksi ja sosiaalisia ongelmia ratkoviiksi eli sosiaalisesti vahvistaviksi tekijöiksi. Koulussa tämä on erityisen tärkeää niin oppilaiden kesken, oppilaiden ja opettajien välillä kuin myös koulun ja kodinvälisinä suhteina. Sosiaalisia suhteita voidaan tarkastella: ryhmätöiden sujumisella, kokemuksina opettajien oikeudenmukaisuudesta ja ystävällisyydestä sekä kiusaamisen määrällä. Kotien ja koulun välinen yhteistyö nähdään vanhempien ja opettajien välisenä yhteistyönä lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi. (Joronen ja Koski 2010, 14).

Haastattelin aiheeseen liittyen Pohjois-Karjalassa sijaitsevan peruskoulun matemaattisten aineiden opettajaa Sari Vatasta, joka toimii koulussaan myös seitsemännen luokan ryhmänohjaajana ja ATK-opettajana. Haastattelu tehtiin 3.3.2012 kotonani rauhallisissa tunnelmissa aamukahvin lomassa. Opettajan mukaan tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen on osa hänen työtään ja oppilaiden huomioimista. Vatanen antoi tästä esimerkin vuorovaikutustilanteesta oppitunnilla. Opettajan on hyvä kyetä huomaamaan oppilaiden vahvuudet ja heikkoudet siten, että voi paneutua opetuksessa niiden hyödyntämiseen ja huomioimiseen. Esimerkiksi ujolta oppilaalta ei kannata kysyä sattumanvaraisesti kysymyksiä, vaan ne tulee esittää tilanteessa, jossa oppilas haluaa selkeästi vastata. Nuoren sosiaalisesti hyvän aseman ryhmässä opettaja koki oppilaan eduksi, joka myös näkyy arvosanoissa positiivisesti. Vatanen kokee verbaalissosiaalisesti lahjakkaiden pärjäävän erityisesti matemaattisissa ja kielitaitoa vaativissa aineissa. (Vatanen 2012.)

Koulunkäyntivaikeuksiin ei kannata puuttua näin siis ryhmäpaineen alla, vaan hoitaa ne yksityisemmin oppilas opettaja akselilla. Opettaja koki perheen kanssa tehtävän yhteistyön olevan olennainen osa nuoren koulunkäyntiä ja perheen antaman tuen olevan merkittävää nuoren oppimiselle. Oppilaiden lähiverkossa Vatanen kaipaisi tiiviimpää otetta paikalliseen nuorisotaloon. Hän kertoo yhteyden olevan, mutta se on huomaamaton. (Vatanen 2012.)

Ongelma tilanteisiin on Vatasen koulussa reagoitu huomioimalla luokkien ryhmäkojoja, yhteydenpidolla vanhempiin ja oppilaan kanssa käytävin kasvukeskusteluiin. Sosiaalisissa tilanteissa huonommin pärjäävät ja heikommin keskittyvät oppilaat on asetettu pienempiin ryhmiin, jossa opettaja pystyy paremmin antamaan huomiota ja kontaktia yksittäiseen oppilaaseen. Vatanen kaipasi kouluunsa lisää ryhmäyttäviä elementtejä ja oppitunteja. Oppilaille pidetty seitsemännän luokan alussa ryhmäytystä, mutta se on sitten jäänyt alun jälkeen. Vatanen on huomannut yhteistoiminnallisilla menetelmillä olevan hyötyjä oppilaiden välisiin suhteisiin ja olemiseen koulun oppitunneilla. Vatanen antaa esimerkkinä koulussa käyneen taiteilijan, joka järjesti oppilaille välitunneiksi lumenveistoa. Oppilaiden toimiessa välitunneilla yhdessä tehden yhteistyötä, myös oleminen oppitunneilla vaikutti olevan rauhallisempaa ja enemmän opetukseen keskittyvää. (Vatanen 2012.)

Raimo Niemistö (2000) tukee edellä mainitun opettajan ajatuksiaan kirjassaan Ryhmän luovuus ja kehitysehdot, kun hän tarkastelee ryhmän tarkoitus-tavoite -akselia teoreettisella tasolla. Kirjoittaja näkee ryhmän sosiaalisen perustan olevan ryhmän koossapitämiseen ja ryhmän asiatavoitetta ja tarkoitusta kohtaan vaikuttava tekijä, joka tukee sitä ollessaan ehyt ja kiinteä. (Niemistö 2000, 35). Edellisestä voimmekin päätellä positiivisen ryhmähengen olevan merkittävä osa sosiaalisen vahvistamisen tavoitteen saavuttamisessa ryhmässä ja ryhmän yksilöiden hyvinvoinnissa.

3.4 Päätelmiä sosiaalisesta vahvistamisesta

Opinnäytetyöni Sosiaalinen vahvistaminen -kappale sisältää tiivistetysti sosiaalisen vahvistamisen teoriaa, käytänteitä, työkenttää ja toimialuetta sekä omaani ja haastateltavien näkemystä aihe-alueesta. Sosiaalisen vahvistamisen määritelmä on laaja-alainen ja se ulottuu erilaisiin tarpeisiin ja yksilön elämänvaiheisiin. Kyse on elämähallinnasta ja kyvystä toimia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Käytännön toimintaa tehdään niin ikään laaja-alaisesti moniin eri kohderyhmiin ja on useimmiten hyvin moniammatillista tiimityötä.

Sosiaalinen vahvistaminen ei ole yksiselitteistä, eikä sen toimialaa ja kaikkia osatekijöitä ole mielekästä lähteä määrittelemään tai ottamaan kantaa osana opinnäytetyö-

tä, koska aihetta pystyisi käsittelemään liki loputtomiin. Tavoitteellisesti sosiaalinen vahvistaminen on hyvään pyrkivää, yksilön toimintaa ja yhteiskunnassa olemista tukevaa eli voimaantumisen kautta yksilön tai ryhmän parempaa elämää tavoittelevaa. Sosiaalisen vahvistamisen tulokset työkentällä ovat ennalta ehkäiseviä ja eheyttäviä yksilön kannalta, mikä tekeekin toimialalla työskentelemisestä mielestäni erittäin arvokasta ja tärkeää.

4 TAIDE

Seuraavassa on kuvataiteilija Pekka Hannulan (2005/2008) ajatuksia taiteesta ja sen olemuksesta:

Taide on uuden etsimistä, todellisuutemme uutta ja tuoretta tulkintaa. Tämä on Hannulan mielestäni taiteen tehtävä numero yksi, kaiken vanhan ja tavanomaisen ajattelun kyseenalaistaminen. Taiteen tulee asettaa tutut ja turvalliset mielipiteet ja näkemykset uudelleen arvioitaviksi ja näyttää tietä uuteen tai ainakin hapuilla uuteen suuntaan. Tämä taiteen ominaisuus johtuu siitä, että taidetta tehdään luovuuden kautta. Taide syntyy luovuuden hedelmänä, mutta luovuuden synonyymi se ei ole. Lopulta kaikessa taiteen kohtaamisessa ja määrittelyssä jää jäljelle vain se oma tulkinta ja kokemus, oli se sitten mitä tahansa.”

Hannulan ajatuksista kumpuaa mielestäni taiteen laaja-alainen olemus. Taide on luovaa toimintaa ja lopulta se mikä on taidetta, on vaikeasti määriteltävissä. Puhutaan siis hyvin kokemusriippuvaisesta prosessista. Se minkä esimerkiksi minä koen taiteeksi, ei enää vastaa välttämättä jonkun toisen ajatuksiin asiasta. Satu Itkonen on kuvannut taidetta kirjassaan Taidekuvan äärellä (2011,11) mm. seuraavilla tavoilla:

”taide tarjoaa elämyksiä ja nautintoja, taide virkistää ja innostaa, taide ja kulttuuritoiminta vaikuttavat myönteisesti terveyteen, työkykyyn ja hyvinvointiin, taideteos on matka omaan itseen, kuva voi tuoda mieleen tärkeitä muistoja, tunteita ja aistimuksia, yksikin kuva riittää moneen, kuvaa voi tulkita eri lähtökohdista ja näkökulmista, taidetta voi käyttää keskustelun lähtökohtana, taiteen käyttämiseen liittyy inhimillistä vuorovaikutusta, taiteen avulla voi saada kontaktin ihmiseen, johon ei muuten löydy helposti yhteyttä ja taidelähtöisiä menetelmiä voi käyttää apuna yhteisöjen virkistämisessä, kehittämässä ja jaksamisen tukemisessä”.

Edellisen kirjoittajan ajatuksista lähdettynä taiteesta saa positiivisen, joskin laaja-alaisen kuvan, mihin kantaan yhtyvät myös monet muut tutkijat. Monissa sosiaali- ja terveystutkimuksissa on todettu taide- ja kulttuurikokemusten olevan osallisina rakentamassa ihmisen hyvinvointia ja jopa hengissä pysymistä. Taiteen on myös katsottu voivan olla ihmisen nuoruudessa suunnannäyttäjän ja merkityksenantaja asioille, mikä taas voi näin ollen kansankielellä sanottuna laimentaa teini-iän myrskyisyyttä. (Siivonen & Kotilainen 2010, 4-6.)

4.1 Taidekasvatus ja taide välineenä

Taide on ihmisen sisäistä todellisuutta korostavaa: taiteellisella ilmaisulla asioiden omakohtaiseksi tekeminen ja niiden tunnistaminen on voimakkaan arvolutautunutta ja edellyttää tekijältään psyykkis-tunne-elämyksellistä kokemista, sekä asioiden heijastamiskykyä. Edellä mainittu kokeminen muuttuu: merkitys, tiedostamisen ja arvottamisen prosessien kautta taiteelliseksi ja kokijalleen tunteikkaaksi/vahvaksi kokemukseksi. (Sava 1993, 67.)

MIMOssa taideperusteisten menetelmien käyttö ja kehittäminen ovat avainasemassa sosiaalisen vahvistamisen ja syrjäytymisen ehkäisemisen välineenä. Koskensuun ja Peltovuoren opinnäytetyössä *Art against Racism* (2010) taiteesta välineenä osallistamisessa on kirjoitettu seuraavasti: Osallistavan taidekasvatuksen juuri on yhteistoiminnallisuudessa, jossa osallistujille syntyy kokemus osallisuudesta. Prosessissa taide toimii keinona aktiivisuuteen omassa elämässä sekä tietämisen ja toiminnan alueena, joka integroituu yhteiskunnalliseen toimintaan: ”Lapsen ja nuoren yksilöllisestä ja jaetusta kokemuksesta lähtevän osallistavan taidekasvatuksen yhtenä päämääränä on visuaalisen kulttuurin kriittinen ymmärrys ja tämän ymmärryksen ohjaama aktiivinen toiminta.” Osallistava taidekasvatus liittyy usein poliittiseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan ja siitä puhutaan usein yhteisötaiteen ja yhteisöllisen taiteen yhteydessä (Sava 2007, 193–195.). (Koskensuu & Peltovuori 2010, 20)

Jaana Venkulan (2003, 51, 71) mukaan ”taiteiden harrastaminen vahvistaa empatian kokemisen taitoja. Nähdessämme taiteilijan, joka osaa eläytyä rooliinsa vahvasti, tai taideteoksen, johon voimme eläytyä voimakkaasti, samalla myös oma kykymme kuvi-

tella itsemme toisen asemaan kehittyä.” ”Aito taide vaikuttaa ihmiseen elämyksellisesti, kokonaisvaltaisesti, joskus suorastaan fyysisesti, värinä iholla”.

Edellä mainitun opinnäytetyön ja Venkulan (2003) ajatusten perusteella voimmekin miettiä taiteen osallistavasta puolesta kokijalleen hyvin laajaa kokemusperäisyyttä korostavaa tilaa, joka tarjoaa kokijalleen normaalia syvemmän tason käsitellä eri aiheita.

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tutkimusmenetelmän valinnasta keskustellessani Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Turun ammattikorkeakoulunlehtorien kanssa päädyimme yhdessä laadullisten menetelmien kannalle. Määrällinen tutkimus olisi ollut tutkimuksen tekemisen kannalta työtaakkaa keventävää, koska lähes kaiken olisi pystynyt suorittamaan tietoverkkoa pitkin. Yhteinen näkemyksemme kuitenkin oli se, että määrällinen tutkimus ei olisi kyennyt vastaamaan kaikkeen haluamaamme ja osa tutkimuksen kohteista ei olisi pystynyt vastaamaan sähköiseen lomakekyselyyn kielitaitoon liittyvien seikkojen takia ja se olisi antanut vähemmän tilaa itse haastattelussa huomattujen seikkojen hyödyntämiseen ja havainnointiin.

5.1 Laadullinen tutkimus

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tarkastella elämää ja ilmiöitä sellaisina kuin ne ovat ja ratkaista tutkimusongelma tutkimusaineistosta nousseiden johtolankojen avulla (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2007, 260-261). Laadullisista tiedonkeruumenetelmistä puolistrukturoitu teemahaastattelu harkinnanvaraisella otannalla tuntui luontevimmalta tähän tutkimukseen. Teemahaastattelu sijoittuu formaaliudessaan lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun väliin. Haastattelu ei etene tarkkojen, yksityiskohtaisten, valmiiksi muotoiltujen kysymysten kautta vaan väljemmin kohdentuen tiettyihin ennalta suunniteltuihin teemoihin. Teemahaastattelu on astetta strukturoidumpi kuin avoin haastattelu, sillä siinä aiempien tutkimusten ja aihepiiriin tutus-

tumisen pohjalta valmistellut aihepiirit, teemat, ovat kaikille haastateltaville samoja, vaikka niissä liikutaankin joustavasti ilman tiukkaa etenemisreittiä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47–48, 66; Eskola & Suoranta 2000, 86-87).

Haastattelija käy teemahaastattelussa kaikki teemat läpi, vaikka jättääkin tilaa vapaalle keskustelulle ja osan ennakkoon suunnitelluista kysymyksistään kysymättä, koska on saanut niihin jo vastauksen aiemmista haastattelun kysymyksistä tai keskustelusta. Peruste otannan harkinnanvaraisuuteen oli haastateltavien valinnassa. Tutkimuksen kannalta oli tarkoituksenmukaista saada haastatteluun sellaisia nuoria, joilla olisi vapaaehtoinen halu tulla haastatteluun ja joiden osanotto MIMO – ryhmissä olisi ollut kohtuullista. Tutkimuksen kannalta olisi ollut turhaa kerätä tietoa henkilöltä, joka ei haluaisi olla haastattelussa tai vähäisen osallistumisensa takia ei tietäisi riittävästi ryhmästä, saati pystyisi vastaamaan yhtä kokonaisvaltaisesti kokemuksistaan ryhmän alkamisen ja loppumisen välisestä ajasta. On siis merkittävää, että esimerkiksi ihmisiä tutkittaessa tutkittavat tietävät tutkittavasta ilmiöstä paljon tai heillä on siitä kokemusta. Tutkittavien valinnan tulee siis olla harkittua ja tarkoitukseen sopivaa, ei satunnaista (Tuomi & Sarajärvi 2002, 88–89).

Käyttämäni teemat nuorten haastatteluissa olivat 1) Menetelmät ja ryhmässä toiminen, 2) Ryhmän vaikutus yksilöön, 3) Tulevaisuudennäkymät ja 4) Kehittämistoiveet. Tutkimuksen laadullisia materiaaleja opinnäytetyössäni olivat nuorten haastattelut ryhmistä, valokuvat, opiskelijaohjaajien loppuraportit, havainnointi paikanpäällä ja muut tekemäni haastattelut. Nuorten haastattelut tehtiin syksyllä 2012 Turussa ja haastatteluja kertyi yhteensä 16:sta MIMO-ryhmissä mukana olleilta nuorilta. Opinnäytetyön liitteen 2 valokuvat ovat MIMO-hankkeen julkisessa käytössä ja niiden käyttämiseen osana opinnäytetyön liitteitä on saatu lupa opinnäytetyön tilaajalta.

5.2 Omia kokemuksia aineiston keruusta

Haastattelujen tekeminen nuorille oli mielenkiintoista, mutta samalla jännittävää koska en ennakkoon tuntenut nuoria ja en osannut odottaa mitään. Lisäksi tekemäni haastattelurunko oli testattu niin sanotusti ”ei niin autenttisella kohderyhmällä”, joten jännitin myös sen toimivuutta. Haastattelukysymykseni kuitenkin toimivat itse haastatteluissa ja niiden käyttäminen kehittyi haastattelujen määrän lisääntyessä. Alussa en

ollut niin taitava poistamaan haastattelurungostani haastattelun aikana turhaksi muodostuneita kysymyksiä, mutta tämäkin kehittyi ja haastatteluista tuli rennompia niin haastattelijalle kuin haastateltavalle, minkä uskoin myös lisänneen itse haastattelujen laatua.

Haastattelut kestot vaihtelivat suuresti. Vaikuttavia tekijöitä olivat mm kielitaito, haastateltavan motivaatio ja tapa vastata kysymyksiin, pituus haastatteluissa vaihteli kymmenestä minuutista vajaaseen tuntiin. Litteroin nauhoittamani haastattelut omaa ja MIMO-hankkeen käyttöä varten. Litteroinnit toimivat olennaisena apuna aineistanalyysin tekemisessä opinnäytetyössäni.

5.3 Aineistanalyysi

Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa on tarkasteltu usein mahdollisimman avoimesti esimerkiksi kysymällä aineistolta, mitä se kertoo tutkittavasta ilmiöstä. Aineiston analyysin tarkoituksena on aineiston kiteyttäminen ja nostaminen kuvailevalle tasolle. Analyysin myötä aineisto muuttuu haastatteluaineistosta tutkittavan ilmiön teoreettiseksi kuvaukseksi. (Kylmä & Juvakka 2007, 66).

Kuten edellisestä käy ilmi, niin laadullisen tutkimuksen tulokset eivät anna absoluuttista totuutta, vaan ovat kuvailevia, auttavat ymmärtämään ilmiöitä ja toimintaa kokonaisuudessaan. On hyvä muistaa, että esimerkiksi kun mittaamme itsetunnon lisääntymistä ja toiminnan vaikutusta siihen, niin yksilön itsetuntoon ja samalla vastauksiin vaikuttaa monta tekijää yhtä aikaa. Nämä tekijät vaikuttavatkin samalla henkilön vastauksiin aineistossa ja tekevät niistä näin vain suuntaa-antavia, eikä absoluuttisia totuuksia.

Opinnäytetyön tutkimuksen luonne on arvioiva ja se tarkastelee nuorten sosiaalista vahvistumista MIMO -hankkeen soveltavataiteen ryhmissä. Opinnäytetyöni pohjimmainen tarkoitus on antaa Turun ammattikorkeakoululle tutkimuksellista tietoa MIMO:n soveltavan taiteen ryhmistä, hyödyntäen Humanistisesta ammattikorkeakoulusta oppimaani erityisosaamistani sosiaalisesta vahvistamisesta. Evaluaatio eli arviointi pyrkii kattavaan analyysiin, ja sille tulee tällöin kolmenlaisia tehtäviä: se analysoi ja

käsitteellistä toiminnan sisältöä ja asetelmaa, seuraa ja arvioi toiminnan toteutusta ja se mittaa ja arvioi toiminnan hyödyllisyyttä (Paakkunainen 1999, 51).

5.4 Tutkimusongelma ja -kysymykset

Opinnäytetyössä tarkastelemaani aihealueeseen ei ole hankkeen tiimoilta tehty tutkimuksellista arviointia ja tätä kautta siitä ei ole suoranaista tietoa. Opinnäytetyöni pyrkii siis vastaamaan tähän ongelmaan sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta. Keskeiset teorian lähtökohdat jotka pyrkivät ratkaisemaan tutkimusongelmaani, ovat siis sosiaalinen vahvistaminen ja taiteen teoria. Opinnäytetyöni loppupäätelmät pyrkivät ratkaisemaan tätä ongelmaa edellä mainituista lähtökohdista. Loppupäätelmät pyrkivät olla luonteeltaan mittaavia, mutta koska kyse on ihmiseen liittyvästä arvioinnista, arviointi ei jo ennakkoon ajateltuna voi olla yhtä tieteellisen tarkkaa ja absoluuttista, kuin esimerkiksi biologian saralla.

Opinnäytetyöni pyrkii vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Millä tavoin sosiaalinen vahvistuminen ilmenee nuorten kokemuksista?
- 2) Mikä on taidelähtöisten menetelmien vaikutus nuorten sosiaaliseen vahvistumiseen?

Tutkimuskysymyksillä pyritään saada tietoa hankkeen vaikutuksista nuorten osallistumiseen ja oman äänen kuuluvaksi saamiseen. Kysymyksiin pyritään löytämään vastaukset opinnäytetyön laadullisen materiaalin avulla ja teoriaan peilaamalla.

6 NUORTEN KOKEMUKSET MIMOsta

Tähän oppinäytetyön osioon kerätty informaatio on koonti opiskelija-ohjaajien loppuraporteista ja tekemistäni nuorten haastatteluista. Ohjaaja-opiskelijat termillä tarkoitetaan MIMO-ryhmien ohjanneita sosionomi-, taiteen perusopetuksen- ja toimintaterapian opiskelijoita.

6.1 Ohjaaja-opiskelijoiden kokemukset nuorten osallistumisesta

MIMOn ryhmät olivat erilaisia niin sukupuolijakaumaltaan kuin etniseltä taustaltaan ja toimivat fyysisestikin eripuolilla Turkua, kuitenkin ohjaaja-opiskelijoitten kokemuksista loppuraporteissaan paistoi läpi kokemusten samankaltaisuus. Ainoa ero oli maahanmuuttajien poikkeava kulttuuri ja kielitausta, mikä ohjaaja-opiskelijoitten mukaan aiheutti puheen ymmärtämiseen ja aikatauluissa pysymisiin liittyviä ongelmia. Maahanmuuttajia ohjattaessaan opiskelija-ohjaajat käyttivätkin puhetta tukevia menetelmiä kommunikoidessaan, aikataulut puolestaan eivät olleet maahanmuuttajille niin tärkeitä ohjaaja-opiskelijoiden mielestä, kuin pitäisi. He arvioivat tämän johtuneen kulttuurillisista eroista.

Loppuraporttien samankaltaisuudella tarkoitan positiivisen kokemuksen tunnetta. Ohjaaja-opiskelijat kokivat ohjaamisen riemua ja varmuuden lisääntymistä kokemuksen karttuessa, samalla kun ohjattavat kokivat toiminnan positiivisena kokemuksena. Raporteista käy ilmi, että nuoret olivat toiminnoissa aktiivisia paikalla ollessaan ja että he kokivat positiivisena ohjaajien heille suoman huomion. Nuoret kokivat raporttien mukaan erityisen tärkeäksi toiminnassa sen, että he saivat jakaa omia kokemuksiaan ja vaikuttaa tehtyyn toimintaan. Ohjaajat olivat muokanneet toiminnoissa menetelmät ryhmälle sopivimmaksi, ryhmästä lähtevän vuorovaikutuksen seurauksesta. Toiminnan muokkaus lähtenyt liikkeelle tutustumisesta ryhmään ja tarkastellen ryhmän kykyä suoriutua erilaisista asioista, niin että se on riittävän haastavaa mutta ei ylivoimaista ja turhauttavaa.

Nuoret kokeneet MIMO:ssa positiiviseksi hyvän ilmapiirin ja sen että he olivat toiminnan keskiössä vaikuttamassa tehtyyn tekemiseen. Ohjaajat kokivatkin kertomassaan saaneen voimaa tekemiseen nuorten innokkaasta osallistumisesta, mikä oli ensisijaista hyvän ohjauskokemuksen käteen jäämisessä. Tämän lisäksi ohjaaja-opiskelijat olivat kokeneet hyödylliseksi kokemuksessaan eri koulutusalojen (sosionomi, taiteen perusopiskelija ja toimintaterapian) tiedon ja osaamisen hyödyntämisen toiminnassa.

Kehittämisideat ohjaaja-opiskelijoiden raporteissa liittyivät toiminnan tiedottamiseen. Ohjaaja-opiskelijat kokeneet että heillä olisi pitänyt olla enemmän etukäteisaikaa saada tietoa ryhmästä ja mahdollisuutta tutustua siihen. Konkreettisine tietoina he jäivät kaipaamaan toimintaan lähtiessä ryhmän: sukupuolijakaumaa, ikärakennetta ja maahanmuuttajataustaisuutta. Opiskelija-ohjaajat olivat siis kokeneet taustatietojen

puuttumisen olleen vaikuttamassa negatiivisesti toimintaan valmistautumisessa. Tiedottamiseen liittynyt toinen puute oli ohjattavien koululaisten/opiskelijoiden tiedottaminen. Toiminta oli liitetty ryhmäläisten opintosuunnitelmaan ja näin ollen osallistuminen oli pakollista, kuitenkin moni ryhmäläinen mielsi toiminnan vapaa-ehtoiseksi ja oli tästä syystä poissa useaan kertaan.

6.2 Haastatteluilla kerätyt tiedot nuorten kokemuksista

Haastattelin kuutta eri MIMO-ryhmät vuoden 2011 loka-kuun ja joulukuun välisenä aikana. Haastattelut oli ajoitettu niin, että ryhmä oli käynyt jo läpi MIMO:n kaikki tapaamiset tai meneillä olivat viimeiset tapaamiset. Perusteena tähän oli halu varmistaa, että nuorilla olisi käsitystä ja kokemusta tehdystä toiminnoista. Osa haastatteluita tapahtui konkreettisesti keskellä MIMO:n tuntia, osa kesken ryhmäläisten koulupäivän ja osa Turun kulttuurikeskus Vimman kahvilassa. Aloitin jokaisen haastattelun esittelemällä nuorelle itseni, kertomalla syyt haastatteluun, sen sisällön ja teemapohjaisen etenemisen. Haastattelun rakenne ja syyt sen tekemiseen eivät tuottaneet nuorille mietittävää. Osa haastattelun termeistä oli nuorille vieraita, mutta ymmärrettäviä haastattelijan avatessa niitä haastateltavalle. Maahanmuuttajien kanssa tehdyissä haastatteluissa osa kysymyksistä yksinkertaistettiin ja yhdessä tekemässäni haastattelussa käytin haastattelukielenä englantia.

Ennen nuorille tekemääni teemahaastattelua mietin että ryhmien erilaisuuden takia tulen käsittelemään niitä tapauskohtaisesti enkä yhdessä paketissa. Haastatteluissa kerätty tieto ja kokemukseni nuorista saivat minut kuitenkin päättämään asian toisin. Vaikka kaikkien ryhmien nuoret tekivätkin enemmän tai vähemmän toisiin ryhmiin nähden poikkeavia soveltavaintaiteen menetelmiä ja kaksi ryhmistä oli koottu maahanmuuttajista, niin kokemukset toiminnasta olivat haastattelujen perusteella hyvin samankaltaisia. Keskeisiä ajatuksia nuorten kokemuksissa olivat positiivisuus, innostus, uskallus ja itseilmaisuus.

Teemahaastatteluni teemat olivat seuraavat: menetelmät, ryhmässä toimiminen, ryhmän vaikutus yksilöön, tulevaisuuden näkymät ja kehittämistoiveet. Haastattelujen tekeminen oli alun jäykkyyden jälkeen sujuvaa ja haastattelijana koin nuorten olleen innokkaita tulemaan haastatteluun

6.3 Nuorten näkemys MIMO-ryhmien ohjaajista.

Keskeinen tekijä vaikuttamassa nuorten kokemiseen oli ohjaaja-opiskelijoiden työote. Nuoret kokivat ohjaajat rennoiksi, miellyttäviksi ihmisiksi, jotka ottivat nuoret aina huomioon ja auttavaisiksi tarvittaessa. Nuorten haastatteluista poimittua:

”Antoivat parhaansa ja olivat positiivisia ulospäin suuntautuvia.”

”Ihan hyväksi ketään ei jätetty yksin.”

”Mahtava, hyviä auttavia ihmisiä, kertoivat mitä tehdä.”

Ohjaajat olivat iältään nuoria verraten tavanomaisiin koulun opettajiin, mutta se ei vaikuttanut haastattelujen perusteella nuorten kykyyn ottaa ohjaajat vakavissaan. Osa haastatteluun vastanneista ilmaisi yleisen tyytyväisyytensä lisäksi, että koska ohjaajat olivat nuorempia, niin heille oli helpompi puhua erilaisista asioista mitä itseään selkeästi vanhemmille.

”Ja opettajat ei olleet tiukkoja, saatiin mennä silleen rennosti eteenpäin ja saatiin tehdä tavallaan mitä haluttiin. Ja se oli rentoo et ku me ollaan oppilaita ja ne kanssa, niih se opetus ei tullut tavallaan niin ylhäältä, ku meidän opettajilta esimerkiks, niih se oli hyvä asia. Lähempänä meitä kuin aikuisia.”

”Oli, heidän kanssa pystyi käsittelemään asioita helposti ku ne oli niin nuorii ja ns rentoihmisii, mut en mä tiä pystysinks mä juttelee samalla tavalla vanhempien ihmisten kanssa. Riippuu ihmisestä.”

Yleisesti vastauksista haastatteluissa käy ilmi, että nuoret kokivat ohjaaja-opiskelijoiden antaman vuorovaikutuksen hyväksi ja nuoria huomioivaksi. Ohjaajat antoivat tilaa tekemiseen ja tulivat auttamaan aina tarvittaessa osallistumisessa/tsemppaamaan kun toiminta ei meinannut nuorella päästä käyntiin.

”Ne tuli aina silleen tukee ja tsemppaa et jaksais keskittyä paremmin.”

”Ihan hyvä, esim jos meille tuli jokin ongelma esim suomenkielessä, niin he tulivat aina selittämään asian selväksi.”

6.4 Nuorten kokemukset MIMO:n ryhmätoiminnoista

MIMO-ryhmät tapahtuivat nuorille tutussa ympäristöissä koulunkäyntiin sidottuna. Nuoret olivat kokeneet MIMO:n toiminnan positiivisena osana koulupäivää, eikä yksikään haastatteluun osallistuneista puhunut toiminnasta negatiiviseen sävyyn. Haastattelut kuvasivat enimmäkseen toimintaa sanoilla: kiva, mukava ja hauska sekä kivat sen positiivisena kokemuksena ja koulussa jaksamista tukevana tekijänä, minkä ympärillä oli hyvä ilmapiiri.

”Iloa koulupäivään ja kokemuksen yhdessä tekemisestä luokan kanssa, siinä samalla myös tutustu toisiin luokkakavereihin vähän paremmin”

Soveltavataiteen menetelmät olivat nuorten antamien haastattelujen perusteella mukavaa yhdessä tekemistä, ajattelua herättäviä, konkreettisten taitojen löytämistä ja innostavia. Varsinkin toisen maahanmuuttajaryhmän vastauksista kävi ilmi, että nuoret olivat kokeneet uuden kokemuksen ryhmätyöskentelystä ja monet heistä olivat uskaltaneet lähteä piirtämään ensimmäistä kertaa elämässään, ilman häpeän pelkoa.

”Ne oli ihan kivoja, me leikittiin, juteltiin ja tehtiin esitelmiä, esityksiä ja tommosia.”

”Meillä meni ekat tunnit siihen, ku meitä tuli koko ajan lisää ja me tutustuttiin toisiimme, tokalla tunnilla tehtiin semmonen tulevaisuuden kartta, kolmannella rentoutettiin meidän lihaksii, neljännellä meidän piti tuoda tänne jotain vanhoja kuvia ja meidän piti tuoda yks kuva perheestä, yks kuva ittestä ja yks kuva jostain salaisesta asiasta, mitä kukaan ei tiedä. Ollaan otettu kuvii myös siellä taideakatemiaan tiloissa ja sit ollaan näytetty. Sellasta roolinvaihtonäyttelemistä, et miltä tuntuu kun ottaa jonkun toisen ihmisen roolin. Siellä taideakatemiassa mietittiin kuvatessa, et mimmonen oon kymmenen vuoden päästä, onks mulla lapsii ja kaikkee tälläistä, nooh sit ei meillä muuta periaatteessa oo ollu.”

”Olen oppinut piirtämään, aikaisemmin en uskaltanut piirtää, mutta nyt uskallan”

”Aikaisemmin ei ole ollut kokemuksia taiteesta tai yhteistyöstä ja nyt saimme kokemuksen siitä. Siksi se oli parasta, että saimme tehdä yhdessä.”

6.5 MIMO-ryhmien vaikutus yksilöön nuorten näkökulmasta

Haastattelin nuoria yksilöön kohdistuen mm. seuraaviin aiheisiin liittyen: itsetunto, oman äänen kuuluviksi saamiseen, muutoksien huomaamiseen omassa toiminnassa ja sosiaalisuus. Liittyen edellisiin aiheisiin ja nuoret myös avasivat kokemuksiaan laajalti, kun kysyin haastattelun loppupuolella kysymyksen toiminnan kannattavuudesta ryhmän ja yksilön kannalta.

Nuoret kokivat vastausten perusteella saaneensa lisää itsevarmuutta ja rohkeutta/uskallusta toiminnasta, ennakkoluulojensa vähentyneen/avoimuutensa lisääntyneen, uskoa hyvään tulevaisuuteen, olevansa sosiaalisempia kuin ennen ja itsetuntonsa kohonneen. Kaikki haastattelemani nuoret eivät toki kokeneet kaikkia edellä mainituista asioista, mutta kaikki haastateltavani mainitsivat joitakin edellä mainituista positiivisluontoisista asioista.

Seuraavassa on muutama sitaatti edellä mainittuihin kokemuksiin nojaten.

”Itsetuntoa vapauttavaa ja uskallusta lisäävää. Sai kiinnostumaan uusista asioista, mitkä eivät ennen olisi kiinnostaneet.”

”Mahdollisesti tulevaisuutta ajatellen, esimerkiksi koulutukseen positiivisten kokemusten kannalta.”

”-- sitä et mä pystyn mihin vaan, olen oppinut luottamaan itseeni. Tässä on tehty asioita, joihin en olisi uskonut pystyväni ja kaikesta on selvitty.”

”On ollut esiintymiseen apua ja asioiden jännittämiseen, uskaltaa tehdä juttui”

Haastattelija: ”Miten tämä on vaikuttanut itsetuntoosi?”

Nuori: ”Positiivisella tavalla. Uskaltaa sanoa mitä ajattelee, eikä tarvitse hävetä.”

H: "Miten toiminta on kannattavaa yksilön kannalta?"

N: "Ainakin se että pääsee avautumaan ja se että pääsee piristymään kesken koulupäivän, kun pääsee tekemään vähä muutakin sen koulun yhteydessä. Ja tietenkin se että pääsee tutustumaan uusiin kavereihin ja että huomaa itsestään uusia puolia, ainakin se."

H: "Millä tavalla tämä on vaikuttanut ajatuksiinne tulevaisuudesta?"

N: "Hyvällä tavalla. Tästä on saanut apua ku on saanut kuunnella muitten ajatuksia. Kyllä tää on paljon rennompia tapoja käsitellä asioita, mitä aina yksin miettii juttuja."

H: "Löysitkö joitakin asioita itsessäsi, missä toivoisit vielä kehittyväsi?"

N: "Kyllä jotain taitoja. Esim. tuolla keuhuttiin jotain mun piirustustaitoja, niin siitä sai innostusta tehdä ja jatkaa lisää piirustamista."

H: "Kun vertaatte aikaa ennen ja jälkeen tämän ryhmän, niin huomaatteko itsessänne muutoksia?"

N: "Noh ehkä silleen et on tullu rohkeemmaksi, ku mua ei kiusattu ollenkaan tässä ryhmässä. Nyt uskaltaa olla paremmin oma itsensä."

N: "Silleen positiivisesti, et osaa suhtautuu uusiin asioihin paremmin. Kun tuo oli noin kivaa, niin ku tulee jotain uutta taas, niih ei voi koskaan tietää et jos sekin on noin kivaa. Et silleen ei enakkoon pidä mitään paskana."

H: "Oletko huomannut että olisit sosiaalisempi nyt, verraten aikaa ennen ryhmää?"

N: "Aina minä olen ollut tällainen puhelias, mutta ehkä vähän. Ennen tehtiin aina kaikki yksin, mutta nyt tää ryhmä juttu on hyvä. On parempi olla ryhmässä, mitä yksin."

H: "Saitteko uusia ystäviä?"

N: "Noh tää heppu tässä on ainakin mun yks parhaimmista tällä hetkellä."

6.6 Yhteenvetoa nuorten kokemuksista

Nuorten kokemuksia yhteen vetäessäni voin todeta kokemuksen olleen nuorille onnistunut. Nuoret eivät sanoneet haastatteluissa negatiivisia asioita toiminnasta ja kehittämideoita kysyessäni nuoret miettivät, että toimintaa voisi jatkaa tulevaisuudessa samalla sapluunalla, mutta pidempikestoisena. Moni haastateltava koki toiminnan loppuneen niin sanotusti kesken. Merkillepantavaa nuorten kokemuksissa oli mieles-

täni taiteen korostumattomuus. Nuoret eivät juuri vastauksissa korostaneet taiteen osuutta, vaan puhuivat ennemminkin yhteistoiminnan tuomista hyvistä kokemuksista ja tunteiden jaosta ryhmässä. Tämä vaikka käytin haastattelussani sanaa soveltava-taide tai taidelähtöiset menetelmät, sekä annoin tilaa haastatteluissa myös vapaammalle sanalle pelkkien kyllä ja ei kysymysten sijasta.

Nuorisoalalle suuntautuneena minun oli hienoa huomata hankkeessa olleitten nuorten aidosti välittäneen viestiä, että heille jäi toiminnasta hyviä asioita käteen ja että toiminta ei ollut turhaa. Haastateltavat olivat aidonolaisia ja antoivat myös vilpittömästi krediittiä ohjaajilleen toiminnan onnistumisesta. Moni jäi haastattelun jälkeen kysymään minulta MIMO:n jatkosta, mihin en valitettavasti voinut antaa varmaa vastausta.

7 POHDINTAA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyössäni käytetyn tutkimusmenetelmän avulla saatu materiaali yhdistettynä teoriaan osoittaa mielestäni selkeästi sen, että MIMO-hankkeessa mukana olleet nuoret vaikuttaisivat kokeneen sosiaalista vahvistumista kokemustensa perusteella. Edellä mainittu teoria ja tutkimusmenetelmät antoivat mielestäni myös vastauksen tutkimusongelman ratkaisemiseksi asettamiini tutkimuskysymyksiin.

Millä tavoin sosiaalinen vahvistuminen ilmenee nuorten kokemuksista? Oma näkemykseni tähän on nuorten haastatteluvastausten perusteella se, että nuoret ovat kokeneet hankkeen ryhmien aikana monia onnistumisenkokemuksia ja päässeet antamaan itsensä kuuluviin sekä jakaneet kokemuksiaan toistensa kanssa, mikä puolestaan on yhteisöllisessä ryhmätoiminnassa saanut aikaan nuorissa itsetuntoa kohottavia elementtejä ja lisännyt uskallusta olla oma itsensä ryhmässä. Sosiaalisen vahvistumisen ilmeneminen nuorten haastatteluissa oli moninaista ja haastateltavien väliltä löytyi sekä yhtäläisyyksiä, että eroja sosiaalista vahvistumista tukevien kokemusten joukosta. Useat vastaajista kokivat ajatustensa vaihtamisen toisten nuorten kanssa tärkeäksi ja kokivat löytäneensä soveltavan taiteen menetelmien kautta itsestään uusia puolia, sekä apua itsensä tarkasteluun. Nuorten haastattelujen vastauksista pystyi päättämään useita sosiaalisuutta tukevia asioita, kuten kokemus ryhmästä, jos-

sa ei kiusata, ryhmän vuorovaikutuksen syventyminen ja positiivinen kokemus ryhmässä toimimisesta, uusia ystävyys suhteita, uskallusta olla oma itsensä, rohkeutta toimia kaikenlaisten ihmisten kanssa eri tilanteissa ja luottamuksen lisääntymistä kanssaihmissä kohtaan.

Nuorten kokemuksissa toiminnasta välittyi sitä ohjanneitten ihmisten merkitys ja tärkeys toiminnan tavoitteen kannalta. Hanke oli molemmin puolin positiivinen kokemus niin nuorille, kuin opiskelija-ohjaajillekin. Nuorten vastauksista käy ilmi että he ovat saaneet osallistavaa ohjausta joka antanut paljon tilaa nuoren omalle ilmaisulle ja esiintulolle, mutta silti ollut ryhmää kokonaisuudessa ja yksittäistä jäsentä huomioivaa. Ohjaaja-opiskelijat vaikuttavatkin opinnäytetyön tutkimusmateriaalin perusteella nostaneen osallistavan taiteen menetelmiä hyödyntäen hankkeessa olleitten nuortenryhmien energiatasoa, myönteistä ilmapiiriä ja ryhmien jäsenten välistä luottamusta. Menetelmillä on onnistuttu ohjaamaan keskusteluja ja harjoituksia, tarjoten samalla osallistuneille nuorille mahdollisuutta itsensä ilmaisuun taiteenkeinoin.

Mikä on sitten taiteellisten menetelmien osuus nuorten sosiaalisessa vahvistumisessa? MIMO-ryhmien soveltavan taiteenmenetelmät näyttävät mielestäni toimineen opinnäytetyöni perusteella osallistavina menetelminä, jotka hankkeen tavoitteitten mukaisesti vaikuttivat myönteisesti nuorten ajatuksiin tulevaisuudesta, identiteetistä, minäkäsityksestä ja vahvistivat nuorten itsetuntoa myönteisesti. Olennainen osa taiteellisia menetelmiä oli yhdessä toimiminen ja nuoren oman äänen kuuluvaksi tuleminen. Tämä toteutuikin mielestäni ja antoi vaikutelman hankkeen toiminnasta nuorten voimaannuttajana. Voidaankin sanoa että nuorten sosiaalinen vahvistuminen oli toiminnan tavoite, jonka toteuttamiseen käytettiin onnistuneesti soveltavan taiteen menetelmiä.

Kun puhutaan itsensä tarkastelusta, tulevaisuuden ajatuksista, minäkäsityksestä tai itsetunnosta, ollaan helposti hyvin henkilökohtaisissa ja intiimeissä aiheissa, joita ei ole varsinkaan nuoruusiässä helppoa käsitellä ryhmässä yhteisön paineen takia. Kuitenkin aiheiden ja kokemusten käsitteleminen helpottaa sekä yksilöä että koko ryhmää. Soveltavan taiteen menetelmät ovatkin hyviä mielestäni juuri edelliseen, koska taiteen avulla yksilö pystyy ilmaisemaan itseään muutoin kuin sanoin ja ilmaisu on totutusta poikkeavaa ja ajatuksia herättävää.

Hankkeen kehittämisen suhteen mieltisin toimintaan valmistautumiseen ja tiedottamiseen liittyviä asioita. Opiskelija-ohjaajien kokemusten perusteella he olisivat kaivanneet enemmän aikaa ryhmään tutustumiseen, jotta tietämys ryhmän rakenteesta ja sen yksilöistä olisi ollut parempi. Syvempi tutustuminen olisi puolestaan tehnyt toimintaan valmistautumisesta helpompaa ja laadukkaampaa ja se olisi palvellut paremmin ryhmän etua. Nyt toiminnan käynnistyminen opiskelijoiden toivomalla tavalla kesti pitempään, koska tutustumisvaihe pitkittyi ja jatkuin vielä itse toiminnan alettua. Myös tämä toi lisähaastetta toiminnan suunnitteluun.

Myös tiedottamisessa ryhmään osallistuneille nuorille oli puutteita. Kaikki osallistujat eivät tieneet toiminnan olleen osa opetussuunnitelmaa vaan mielsivät sen vapaaehtoiseksi. Tämä puolestaan aiheutti poissaoloja ryhmästä. Osa nuorista myös kertoi yllättyneensä toiminnan loppumisesta ja monet kertoivat että olisivat kaivanneet ajallisesti pidempikestoisempaa ryhmää, koska toiminta oli kiinnostavaa ja mielekästä. Opiskelija-ohjaajatkin mainitsivat ryhmien jatkumon lyhyeksi ja jäivät kaipaamaan myös pidempikestoisia yksittäisiä kertoja, jotta toiminnassa oltaisi päästy kerralla syvemmälle. Tällä kertaa ryhmätoiminnot kestivät vain kymmenen tapaamiskerran verran.

Jatkokartoitusta aiheeseen liittyen voisi tehdä mahdollisessa MIMO2 -hankkeessa, jossa huomioitaisiin edellisen hankkeen kokemukset ja toiminnan muutoksia peilattaisiin edellisen hankkeen tuloksiin tavoitteena saavuttaa edellistä parempia tuloksia kaikkien osapuolten kannalta.

Opinnäytetyönä tekemäni arvioinnin tulokset perustuivat harkinnanvaraisella otannalla ryhmästä poimittuihin yksilöihin, joista kuitenkin taustatiedot olivat pienet. Yksi hankkeen toimintatavan eteenpäinviemisen mahdollisuus olisi viedä toimintatapa esimerkiksi hoitoalalle, jossa asiakkaan tiedot, historia, tunnetilat ja elämäntilanne olisi paremmin tiedossa ja tuloksia toiminnasta pystyttäisiin peilaamaan sekä yksiselitteisimmin että yksilöllisemmin ilman lukemattomien tuntemattomien taustavaikutteiden huomioimista. Edellisen kaltainen toiminta johtaisi näin ollen myös arviointitulosten tarkkuuden lisääntymiseen.

Arvioidessani opinnäytetyössäni käsittelemiäni MIMO-hankkeen nuortenryhmiä, en voi käyttämieni tutkimusmenetelmien avulla saamieni tulosten varjolla sanoa muuta, kuin että toiminta oli onnistunutta ja kannattavaa sen kaikille osapuolille.

Ohjaaja-opiskelijat saivat positiivisen kokemuksen nuortenryhmien ohjaamisesta moniammatillisessa tiimissä kokien samalla ammatillista kasvua ohjaamisessaan. Hankkeen ryhmässä olleet nuoret puolestaan olivat mukana toiminnassa, josta saivat itselleen positiivisten kokemusten kautta rohkeutta, kykyjä ja taitoja, avaimia itsensä tarkasteluun, vertaistukea ja positiivisia kokemuksia ryhmässä olemisesta. Edellisten tulosten perusteella voin tehdä johtopäätöksen, että nuoret vaikuttaisivat sosiaalisesti vahvistuneen hankkeen kokemuksesta. Soveltavan taiteen menetelmät näyttivät toimineen hyvin välineenä hankkeelle asetettujen tavoitteiden toteutumisessa, antaen nuorille tavan ilmaista itseään sanallisesta viestinnästä eroavalla ilmaisulla.

Tulosten perusteella toiminnan ydin oli mielestäni ryhmässä toimimisesta saatujen positiivisten kokemusten kautta voimaantuminen. Tämän mahdollisti nuorten innostaminen mukaan toimintaan osaavan ohjauksen kautta. Tahdon kuitenkin antaa loppupäätelmissäni arvoa myös taiteelliselle toiminnalle. Taide on keino ilmaista itseään normaalista poikkeavalla tavalla ja sen jakaminen ryhmässä on moniin muihin kokemuksiin nähden moninaisempaa. Uskon, että hankkeen tulokset olisivat olleet toisenlaisia, jos menetelminä olisi käytetty taiteellisten menetelmien sijasta joitakin muita sosiaalisia toimintamalleja.

LÄHTEET

- Aho, Sirkku 1996. Lapsen minäkäsitys ja itsetunto. Helsinki: Oy Edita ab.
- Blom, Johanna 2011. Selvitys kasvuryhmän vaikutuksesta nuorten sosiaaliseen vahvistumiseen. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino
- Euroopan unioni, RR-tietopalvelu. Projektikuvaus S10261. Viitattu 23.2.2012.
<https://www.eura2007.fi/rrtiepa/projekti.php?projektkoodi=S10261>.
- Hannula, Pekka 2005/2008. Mitä on taide? Viitattu 15.3.2012.
<http://www.atelierhannula.fi/funktio.html>
- Herranen, Jatta & Junttila-Vitikka, Pirjo 2010. Osallisuuden vai sosiaalisuuden vahvistamista? Teoksessa Näre, Sari & Konttinen, Tanja (toim.). Osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen. Nuorisotutkimus 3/2010. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hiltunen, Mirja & Huhmarniemi, Maria 2010. Rälläkkä ja sivellin. Taidetoimintaa nuorten hyvinvoinnin tueksi. Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan julkaisuja Sarja C. Katsauksia ja puheenvuoroja 33.
http://www.sosiaalikallega.fi/toiminta/hankkeet/nuorten-hyvinvoinnin-ankkurit/Rallakka_ja_sivellin_julkaisu.pdf
- Hiltunen, Valma & Hyytiäinen, Merja & Lindroos, Sirpa & Matero, Marja 2008. Ohjaan ja avustan. Koulunkäyntiavustajan käsikirja. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino Helsinki.
- Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko, Sajavaara Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Humak 2011. MIMO – taideperusteisiä menetelmiä sosiaali- ja nuorisotyön käyttöön. Viitattu 25.11.2011. <http://www.humak.fi/tutkimus/hankkeet/mimo>
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sosiaalinen vahvistaminen –kurssikuvaus Humak Prossa. Viitattu 15.12.2011.
- Itkonen, Satu 2011. Taidekuvan äärellä. Keuruu: Otavan kirjapaino oy.
- Joronen, Katja & Koski, Anna 2010. Tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen koulu yhteistyössä. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Karhumaa, Auvo 2011. ”Mun ei tarvi esittää mitään mitä mä en oo”. Nuorten itsetuntoon vaikuttavat tekijät Nuorten Luotsi-hankkeessa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Katriina Siivonen & Sirkku Kotilainen 2010. Voimaa taiteellisesta toiminnasta, Teoksessa Näre, Sari & Kontinen Tanja (toim) Taiteellinen toiminta ja hyvinvointi. Nuorisotutkimus 4/2010. Helsinki: Yliopistopaino

Korhonen, Helmi 2012. Puhelinhaastattelu 4.3.2012.

Koskensuu, Jenni & Peltovuori, Ksenia 2010. Art Against Racism. Taide rasisminvastaisen nuorisotyön välineenä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Kylmä, Jari & Juvakka, Taru 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima.

Laukkanen, Mirja & Oikarinen, Eveliina 2010. Soveltava taide voimaannuttajana. Kaajanin ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Lundbom, Pia & Heranen, Jatta (toim.) 2011. Sosiaalisen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu: Sarja C. Oppimateriaaleja 24, 2011. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Myllyniemi, Sami 2006. Nuorisobarometri 2006. Teoksessa Wilska, Terhi-Anna (toim.) 2006. Uskon asia. Nuorisobarometri 2006. Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 34. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 67. Helsinki: Nykypaino.

Myrsky.info 2012. Viitattu 4.3.2012. <http://www.myrsky.info/>

Niemistö, Raimo 2000. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. 4. painos. Tampere: Tammerpaino.

Operaatio Pulssi. Viitattu 10.10.2011. <http://www.operaatiopulssi.net>

Paakkunainen, Kari 1999. Arviointitutkimus ja nuoriso. Helsinki: Hakapaino Oy.

Radion kulttuuriuutiset 2011. Myrsky-hanke tuotti tuloksia. Viitattu 10.10.2011. http://yle.fi/uutiset/kulttuuri/lastenkulttuuri/2011/05/myrsky-hanke_tuotti_tuloksia_2599983.html

Sava, Inkeri 2007. Katsomme – näemmekö? Luovuudesta, taiteesta ja visuaalisesta kulttuurista. Taideteollisen korkeakoulun julkaisusarja B 81. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sava, Inkeri 1993. Taiteen perusopetuksen käsikirja. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi oy.

Turun ammattikorkeakoulu. MIMO Moving in, Moving on! Viitattu 25.11.2012 <http://mimo.turkuamk.fi/>

Tutkivan teatterityön keskus (Tampereen yliopisto). Sosiaalinen sirkus. Viitattu 12.10.2011 <http://sosiaalinen.sirkus.fi/>

Vatanen, Sari 2012. Haastattelu 3.3.2012.

Venkula, Jaana 2003. Taiteen välttämättömyydestä. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

LIITTEET

Liite 1: Nuorten haastatteluissa käyttämäni haastattelurunko.

Haastattelun aloitus. Haastattelija esittelee itsensä ja kertoo haastattelun taustat, sekä ilmaisee haastateltavan anonymiteetin säilyvän. Haastattelija kertoo teemahaastattelun periaatteet ja pyytää vastaamaan selkeällä ja kuuluvalla äänellä, jotta haastattelu tallentuu nauhurille.

Haastattelu on jaettu neljään osioon:

- Menetelmät ja ryhmässä toiminen,
- ryhmän vaikutus yksilöön
- tulevaisuudennäkymät
- kehittämistoiveet

Haastattelu sisältää 40 kysymystä, joista useimpaan pystyy vastaamaan lyhyesti ja ytimekkäästi sanalla/parilla tai muutamalla lyhyellä lauseella. Haastatteluun käytettävä aika on noin 15 -30 minuuttia. Tutkija auttaa haastateltavaa tarvittaessa, mikäli jotkut käsitteet ovat haastateltavalle outoja tai vaikeita ymmärtää.

Menetelmät ja ryhmässä toimiminen

1. Mitä mieltä olit käytetyistä osallistavaintaiteen menetelmistä?
2. Mikä menetelmä oli mieluisinta ryhmässä?
3. Pystyitkö osallistumaan muun ryhmän kanssa toimintaan?
4. Mikä oli paras asia ryhmässä ja miksi?
5. Koitko että ajatuksiasi kuunneltiin ryhmässä?
6. Koitko päässeesi vaikuttamaan toimintaan?
7. Pystyitkö menetelmien avulla ilmaisemaan jotain, mitä et normaalisti pystyisi?
8. Oliko menetelmistä apua erilaisten asioiden ja aiheiden käsittelyyn?
9. Pääsitkö käsittelemään omia vaikeita asioita?
10. Saitko jakaa kokemuksiasi?
11. Koitko saaneesi tukea toiminnoissa muilta ryhmäläisiltä?
12. Pystyitkö osallistumaan ryhmässä käytyihin keskusteluihin?
13. Jos vastasit edelliseen kyllä, niin koitko ryhmästä olleen apua kyseisten asioiden käsittelyyn?
14. Koitko onnistumisen tunnetta ryhmätoimintojen aikana?
15. Kohdeltiinko kaikkia tasapuolisesti ryhmässä?
16. Vallitsiko ryhmäläisten välillä luottamus toisiinsa ja ohjaajien tekemiseen?
17. Antoivatko ohjaajat tukea osallistumiseesi?
18. Millaiseksi koit ohjaajien läsnäolon ja antaman ohjauksen?
19. Millaiseksi koet ryhmässä vallinneen ilmapiirin?
20. Saitko uusia ystäviä?
21. Pystyisitkö kääntymään jonkun ryhmäläisen puoleen, jos tarvitsisit apua jossakin elämän asiassa?
22. Pidätkö tai uskotko pitäväsi yhteyttä ryhmäläisiin myös ryhmän päättymisen jälkeen?
23. Pystyitkö hahmottamaan itsessäsi muutoksia verraten aikaan ennen ryhmää? Huomaatko toimivasi tai ajattelevasi eritavalla joissakin tilanteissa tai asioissa.

Ryhmän vaikutus yksilöön

24. Mitä uutta opit ryhmä aikana? Mikä vaikutti opittuun?
25. Mitä myönteisiä/kielteisiä asioita olet kokenut ryhmässä ollessasi?
26. Koetko että sinusta on tullut sosiaalisempi ryhmän avulla?
27. Mitä opit itsestäsi?
28. Mitä hyötyä olet saanut itsellesi tässä ryhmässä olemisesta?
29. Mikä oli ryhmän merkitys sinulle?
30. Onko ryhmä muuttanut toimintatapaasi tai asennoitumistasi erilaisissa tilanteissa?
31. Onko ryhmällä ollut vaikutusta sosiaaliseen elämääsi? (esim. koulu, perhe, kaveriharrastukset, vapaa-aika?)
32. Oletko huomannut ryhmästä olleen apua oman itsesi tarkasteluun?
33. Miten ryhmä on vaikuttanut itsetuntoosi?
34. Arvioi, että oliko ryhmässä vietetty aika ollut sinulle hyödyllinen jatkoa ajatellen.

Tulevaisuuden-näkymät

35. Onko ryhmä vaikuttanut myönteisesti ajatuksiisi tulevaisuudesta?
36. Toiko ryhmä asioita esille, missä toivoisit vielä kehittyväsi?
37. Millä tavalla arvioit, että ryhmässä mukana olemisesta on sinulle jatkossa hyötyä, vai onko?

Kehittämistoiveet

38. Toivoisitko että ryhmässä käsiteltäisiin jotain tiettyä asiaa enemmän? Mitä toivoisit lisää ryhmältä?
39. Oletko tyytyväinen ryhmän toimintoihin ja ryhmässä käsiteltyihin asioihin?
40. Lyhyt ajatus/kuvaus toiminnan kannattavuudesta ryhmän ja yksilön kannalta?

Liite 2: Valokuvat

Kuvat ovat esimerkkejä MIMO:n ryhmässä tehdyistä töistä.

